

ZWOLLEI HARANGSZÓ

2022 /9-10

Az Almere-Amersfoort-Heerenveen-Leeuwarden-Groningen- Assen- Steenwijk-Kampen és Zwolle környékén élő magyar protestánsok gyülekezeti híradója.

A „Zwollei Harangszót” a Presbitérium megbízásából szerkeszti: dr. Hermán M. János.
Munkatársak: Rostás Kriszta, Snijders-Dósa Tünde, Szomor Attila, Téglásy Sándor és Urbán Ákos.

Közreműködtek:
Albertje Alkema ten Hoeve, dr. Hermán M. János, Kelemen Attila Csongor, Makkai Réka, Remko Snijders, Sólyom Uzonka Lilla, Szilágyi Árpád, Urbán-Kátay Emőke.

Szolgálati rend az egyházközségünkben

Istentiszteleteink rendszerint 14.30 órakor kezdődnek. Az istentiszteletekkel egy időben Rohaan Éva vezetésével folyik a vasárnap iskolai tanítás a gyermekekkel. Ezt követően szeretetvendégség keretében ismerkedünk és beszélgetünk egymással.

2022. január 9. – Hermán M. János, Urk

2021. február 13. – Barta Lívía, Zwolle

2021. március 13. – Közgyűlés. Böjtfői úrvacsoraosztás. Szolgált Debreczeni Júlia

2021 március 27 istentisztelet– Mikes Kör kihelyezett ülése, Zwolle, Plantagekerk, Hermán M. János, 13 óra

Április 10 Virágvasárnap. Szolgált nt.Erbach Viola

Április 18 -Húsvét másod napja, úrvacsoraosztás.

Szolgált Kelemen A. Csongor, 14.30

Május 8 Szolgált Sólyom Uzonka Lilla

Május 26-Mennybemenetel ünnepe. Szolgált Kelemen Attila Csongor.Gyülekezeti nap, szervezte Hermán M. János a presbiterék és a diakónusok segítségével

Június 5 -Pünkösöd, úrvacsoraosztás. Igehirdetés:

Hermán M. János. Ágenda: Sólyom Uzonka

Június 19 - Zeist, szabadtéri istentisztelet a zwollei egyházközség szervezésében. Szolgált Kelemen Attila Csongor, Pap Ákos, Van Bolhuis Szabó Emőke és dr.Hermán M. János

Július 10 - Dr. Barta Zsolt

Augusztus 14 - Sólyom Uzonka Lilla

Szeptember 11 - Kis Kendi Dávid ösztöndíjas lelkész, Kampen

Október 9.

Október 30-Reformáció napi istentisztelet, és úrvacsoraosztás

November 13

November 27 -Advent, úrvacsoraosztás

December 11

December 25 -Karácsony első napja, úrvacsoraosztás. Ünnepe a gyermekekkel.

Családlátogatást a híveink kérésére végzünk a szolgatársaink bevonásával, Hollandia egész területén. Egyházközségünk vezető lelkésze: drs. Kelemen Attila Csongor. Missziói lelképásztor: dr. Hermán M. János nyugalmazott lelkész. Újonnan bekebelezett lelkész: Sólyom Uzonka Lilla, aki a vianeni szolgálatokat végzi. Egyházközség hivatali ügyvitelét intézi: dr. Hermán M. János. Presbiterek: Urbán Ákos gondnok, Rostás Kriszta, Szilágyi Árpád, Tárnok Eszter Lídia és Truczka József. Diakónusok: Bodor József, Berekméri Filep Annamária, Czimbalmos Klára és Truczka Adrienn.

Orgonista: dr. Robert Helder. Gyermekfoglalkozások vezetője: Rohaan Éva vallástanár. Webmester: Téglásy Sándor. Olvasószerkesztő: Téglásy Sándor. Grafikai szerkesztő: Szomor Attila. A Zwollei Magyar Református Egyházközség istentiszteleteinek a helye: Lutherse Kerk, Koestraat 2-4, Zwolle, kivéve amikor a meghívóban másként jelezzük.

Info: jhermanm@gmail.com

Tel: 038-4233247

Facebook: <https://www.facebook.com/refistentiszteletzwolleban/>

Honlapunk címe: <https://zwolleireformatus.nl/>

A Harangszó elérhetősége: <https://zwolleireformatus.nl/zwollei-harangszo/>

Az országos szabályok szerint a presbitérium felelős a járványügyi előírások betartásáért.

Jézus Krisztus mondja:

„Aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el.”

Jn 6,37

Ez a 2022. év igéje.

2022. szeptember 11

Kedves gyülekezet! Kedves testvérek! Jézus nagyon kevésszer magyarázott el példázatot.

Mt 21, 33-46

„Hallgassatok meg egy másik példázatot! Volt egy gazda, aki szőlőt ültetett, kerítéssel vette körül, borsajtót készített, és őrtornyot épített, azután bérbe adta szőlőmunkásoknak, és idegenbe távozott.

Amikor eljött a szüret ideje, elküldte szolgálait a munkásokhoz, hogy vegyék át a neki járó termést. A munkások megfogták szolgálait, és volt, akit megvertek, volt, akit megölték, és volt, akit

megköveztek. Ekkor újabb szolgálakat küldött, többet, mint először, de ugyanígy bántak azokkal is.

Utoljára pedig fiát küldte el hozzájuk, mert úgy gondolta: A fiamat meg fogják becsülni. De amikor a munkások meglátták a fiát, így szóltak egymás között: Ez az örökös! Gyertek, öljük meg, hogy

mienk legyen az örökség. Majd megragadták, kidobták a szőlőn kívülre, és megölték. Amikor

megjön a szőlő ura, vajon mit tesz ezekkel a munkásokkal? Ezt felelték neki: Rosszért rosszal

fizetve elpusztítja őket, a szőlőt pedig más munkásoknak adja ki, akik megadják neki a termést a maga idejében. Megkérdezte tőlük Jézus: Sohasem olvastátok az Írásokban: „A kő, amelyet az

építők megvetettek, az lett a sarokkő, az Úrtól lett ez, és csodálatos a mi szemünkben”? Ezért

mondom nektek, hogy elvételük tőletek az Isten országa, és olyan népnek adatik, amely megtermi

annak gyümölcsseit. És aki erre a kőre esik, összezúzza

magát, akire pedig ez a kő ráesik, azt szétmorzsolja.

Amikor a főpapok hallották példázatait, megértették, hogy róluk beszél. El akarták fogni, de féltek a sokaságtól, mert az prófétának tartotta.”

A magvető példázatának magyarázatára szüksége volt a tanítványoknak, kérték is Jézust, hogy magyarázza el nekik. Azonban az első címzettjei, a templomban összegyűlt főpapok és írástudók megértették.

Csatlakozzunk mi is a tanítványokhoz: nagyhéten járunk amikor Jézus az árusoktól és nyereszkeskedőktől megtisztított templomba másnap visszamegy tanítani. A tanítványok odaúton meglepődnek Jézus tette, amikor a terméketlen fügefát Jézus elszáritja. A példázatkor vagy hallgatnak, vagy nincsenek jelen, bár mivel Máté leírta ezért ott lehetnek. A főpapok és az írástudók betáraztak a lefurfangosabb csöbe húzó kérdésekkel Jézus számára. Jézus ezekre olyan kérdéssel válaszolt, amelyből egyből tudta és tudunkra is adja, mi volt a főpapok szívében: a sokaság iránti megfelelés. El is akarták fogni, de féltek a sokaságtól, mert az prófétának tartotta. A sokaság sincs messze az igazságtól Jézus személyével kapcsolatban, de azért mégis annyira távol, hogy most még ne ismerje fel benne a Megváltót.

2022. szeptember 11

Ez az elsődlegesen főpapoknak szánt példázat az Atya-Fiú kapcsolatáról szól. Kicsoda is ő pontosan? Kinek a hatalmából, felhatalmazásából cselekszik? Ördögéből? Milyen alapon teszi? – kérdezték ezt tőle a példázat elhangzása előtt. Ebben, egy ilyesféle kíváncsiskodó légkörben hangzik el a gonosz szőlőművesek példázata.

Előttünk áll egy gazda, aki az Atya Istent példázza. A példázat alapjául szolgáló próféciaát Ézsaiás írta meg

kb. 700 évvel korábban. *“Dalt éneklek kedvesemről, szerelmesem szőlőjéről. Szőlője volt kedvesemnek kövér hegyoldalon. Fölásta és megtisztította a kövektől, beültette nemes vesszővel. Közepére tornyot emelt, sajtót is vágatott benne. Várta, hogy jó szőlőt teremjen, de az vadszőlőt termett! Most azért, Jeruzsálem lakói és Júda férfiai, tegyetek igazságot köztem és a szőlőm között!”*

A gazdán azt látjuk, hogy gondoskodó, mivel vigyázta, őrizte a szőlőjét, kerítéssel vette körül, őrtornyot épített. Nem egy életunt, szakállas öregembert képzelhetünk el, kit nem érdekel mi lesz a bérbe adott szőlőjével, neki már úgy is mindegy. A gazda – Isten – rábízta az ő szőlőjét- népét az egyházra, azokra, akiket azért hívott el, hogy népéről a szőlőről gondot viseljenek. Eljött a szüret- a számonkérés ideje és ez a távoli gazda elküldte szolgálait- a prófétákat, hogy a termést- a gazda dicséretét, Istent dicsérő életet begyűjtsék, észrevegyék. De a szőlőművesek, az akkori papok a prófétákat megölték, megkövezték. Zakariás, Keresztelő János már nem élő példák Izráel történetéből a gonosz szolgák által megkövezettek, meggyilkoltakra. Jöttek az újabb szolgák is a történelem során, őket is félretették a korrupció vezetői – a szőlőművesek. Utoljára, a fiát küldte el hozzájuk gondolva őt biztosan megbecsülik. Ennyi elküldött szolga után, nem volt jobb ötlete ennek a gazdának? Nem gondolta, hogy a fiát is kiiktatják, mint tették azt a szolgálóival? Érdekes az Atya viselkedése. Szeretete? A legtöbbet, a fiát is odaadja az ő szőlőjének terméséért, jót gondolva a gonoszról, hátha a fiát megbecsülik.

Két fajta gondolkodásmód vehető észre a példázatban: 1. Enyém az egész világ önző felfogása; 2. A világ az Isten tulajdona, benne nekem csak birtokom (birtokviszonyom) van.

ISTEN TULAJDONA, AZ ÉN BIRTOKOM

Valahogy úgy nézek mindenre, amim van, mint az a hívó kislány, aki még a könyvébe is beírta, hogy: „Kovács Piroska birtoka, Isten tulajdona.” Egyelőre most az én birtokom, mert ideadta nekem. De az Ő tulajdona, és egyszer majd visszaadom neki. És az semmi tragédiát nem jelent, hogy visszaadom. Ő tudja, hogy miért adta, és Ő tudja, hogy miért veszi vissza. Hűtlen sáfár lennék, meglopnám az Istent, ha kisajátítanám magamnak azt, ami nem az enyém, amivel csak megtisztelt, hogy rám bízta. Így gondolta el ezt a gazda a szőlőjéről, a teremtő Atya az övéiről. Mi pedig gondolhatunk úgy az életünkre, javainkra, szeretteinkre, mint az Atya ajándékára. Mint ahogyan a gazda a szőlőjére, bérbe adom, tessék, használd gyümölcsstermesre, építsd, fejlődj, növekedj, abban a

tudatban, hogy te az Enyém vagy! Így minden érthető gyász és fájdalom mellett tudom mondani, nem tragédia, ha visszaadom szerettemet, annak akitől kaptam. A pénzem és az anyagi tulajdonaim, nem fáj másokkal megosztani, adakozni, Istennek visszaadni, akitől kaptam, akárcsak az erőt, a képességet, tehetséget a munkámhoz, hivatásomhoz. Hiszen azért adta, hogy gyümölcsöt teremjünk, és amikor felelősségre von, meg tudjuk állni- mint ahogy erről egy másik példázat is tanít.

Két világfelfogás közül a második, ez előbbivel ellentétes, önző világnézet:

ENYÉM AZ EGÉSZ VILÁG

2022. szeptember 11

A jézusi tanításban ezt a szőlőművesek képviselik, kik a gazda örökségéért, akik termést- az Istennek járó dicsőséget maguknak adták meg. Onnan indul ki, hogy amit bérbe kaptak, amiért fáradoztak és megdolgoztak, azt a saját tulajdonuknak tekintették. Nincs felettem gazda- Isten enyém az egész világ, hogy csavarjunk egyet az értelmezésen: Nem is a gazda- Isten ment távolra mi kerültünk el tőle messzire, idegen földre. Így érezhetjük őszinte bűnbánattal távolinak az Istent, aki csak egy imányira van tőlünk. Mondhatnánk, hogy ez a példázat az önző harag és kapzsiság története, hiszen a gonosz szőlőművesek nem félnek a felelősségre vonástól, az elszámolástól. Nem számolnak azzal, hogy a gazda visszajöhet? Isten ítéletet tarthat? Vajon nem bosszulja meg a gazda a szolgáinak elvett életét?

A két világfelfogás között nagyon széles skála húzódik, csak a két irányát mutattam be. Végleteket minden korban tud produkálni az Istenben bízók serege és az istentelen emberiség. Ezen a skálán a két gondolkodás között mi is el tudjuk magunkat és a

hallott élettörténeteinket helyezni. Olyan történetekre gondolok, hogy a Covid idején Jumbo és Lidl kampeni vásárlói újra pánik-felvásároltak, keresni kell a lisztet a polcokon. De akár az otthoni benzin felvásárlásáról szóló (vicces) híreket is említhetném.

A szőlőművesek szeméi túlláttak a fiún az örökségig. Még több kellett nekik. A gazda mindene. A Fiú elküldésében reménysugarat láthatunk. Azt a többletet, amit csak az Atya adhat meg. A kegyelmet, melyet karácsonykor is hirdettünk az Atya Isten földre küldte az Ő egyszülött Fiát. Többet küldött, mást küldött, mint amit megérdemeltek volna a szőlőművesek, az 1. századi világ és benne a római birodalom népei. Többet kaptunk benne mi keresztyének is, 2022 szeptemberéig, amit mi elképzelnek. A biztonságot, a nyugalmat, a szeretetet és javakat, amelyeket másokkal megoszthatunk. Mert Istennek a keze nagyobb. És nem pofonra áll, mint ahogyan a szőlőműveseket elítélő főpapok gondolták, hanem adakozásra.

2022. szeptember 11

Történt egyszer egy szegény kisfiúval, hogy egy árusnál nagy halom cseresznyét látott. Szemében vágyakozás csillant, de nem volt annyi pénze, hogy vegyen a gyümölcsből. A cseresznyeárus férfi ezt észrevette, és kedvesen megkérdezte: – Kérsz egy kis cseresznyét? A kisfiú igennel válaszolt. Az eladó azt mondta: – Tartsd a kezed! Ám a kisfiú nem nyújtotta ki a kezét. – Tartsd a kezed! – szólt megint a férfi, de a kisfiú nem moccant. Végül az árus belemarkolta cseresznyébe, majd lenyúlt, és a fiú két kezét megtöltötte gyümölccsel. Később a kisfiú nagymamája meghallotta, mi történt, és megkérdezte tőle: – De miért nem nyújtottad a kezed, amikor bízott? Erre a kisfiú így felelt: – Mert az ő keze nagyobb, mint az enyém! Isten keze is nagyobb, mint a miénk! Sokkal többet tud adni, mint amit mi elképzelnénk.

Az enyém az egész világ felfogásában csak az örökség kell, kapjak meg mindent, de az engedelmisség, az

elszámolhatóság, a felelősség nem kell. A szőlőművesek a gazda fiát, az örököszt megragadták, a szőlőn kívülre dobták, és ott ölték meg az örökségért. A főpapok akiknek első renden szólt a példázat a gonosztevőknek cselekedetükért pusztítást ítétek. Ugyanők a nagytanácsban Jézus elítélésekor erre a történetre is visszaemlékezhetnének, hiszen a gazda fiának szerepét a való életben ott előttük Jézus játssza. Őt, a Fiút, küldte az Atya megváltásunkra. Bezzeg, a keresztre feszítésekor, amikor kivonulnak vele a városon kívülre nem jut eszükbe, mit tesznek a szőlőművesek a gazda fiával: “megragadták, kidobták a szőlőn kívülre, és megölték.” Az ézsaiási próféciában, amire alapozza Jézus ezt a példázatát a szőlő Jeruzsálemet is jelenti.

Jézus a példázat célba érésekor, mikor főpapok a vádat is kimondták a gonosz szőlőművesekre “rosszért rosszal fizetve pusztítsa el” őket a gazda, akkor fedte fel igazi valóját, hogy pont ő lesz az, akit napokon belül elítélnék. Nem olvasták és ezzel arra is kérdez, hogy nem értik a zsoltárt, amit mi is olvastunk és nekik ismerniük kellene: “Az a kő, amelyet az építők megvetettek, az lett a sarokkő. Az Úrtól lett ez, csodálatos a mi szemünkben”.

Egy szójátékot használt Jézus ebben a mondatban a kő és a fia valakinek szavak felcserélhetőek az eredeti arám beszédben. Így hangzik ez Jézus eredeti üzeneteként: Az a fiú, amelyet az építők megvetettek az lett a sarokkő. Az Úrtól lett ő, csodálatos a mi szemünkben.

2022. szeptember 11

Kedves gyülekezet kedves testvérek! Szemeink kire tekintenek? Tekintsünk arra a Krisztusra, akire épülünk, arra a sarokkőre, akire életünket, egyházunkat építhetjük. Ekkor történik meg, hogy a kapott gyümölcsöket nem magunknak tartjuk, elindulunk vagy még jobban megerősödünk abban a felfogásban, hogy a Világ és benne mi is az egész

életünkkel Isten tulajdonai vagyunk, benne csak birtoklunk és nem bitorlunk. Hadd legyen csodálatos a mi szemünkben Krisztus, hiszen Isten többet ad, mint amit mi elképzelhetnénk. Ámen.

Kis Kendi Dávid prédikációja, elhangzott a zwollei lutheránus templomban, 2022. szeptember 11-én.

Egyházi kiadványok korlátozása 1990-ig Romániában

Jelen hozzászólásunk előre vetíti annak az igényét, hogy szükséges az utóbbi húsz év teológiai műveinek a bibliográfiai osztályozása.¹ Olyan feldolgozásra gondolunk, mint a Kozma Zsolt 2008-ban megjelent összeállítása: A magyar nyelvű protestáns bibliai teológia könyvészete 1979-ig.

Az 1990- és 2002 közötti felmérést Juhász Tamásnak². köszönhetjük, azóta egy újabb nemzedéknyi könyvtermés vár értékelésre.

Fogadjuk el, hogy egyházi irodalomtörténet nincs, hogy a teológusok munkáiról az egyháztörténet írói emlékeznek mert így mondta mondta Makkai Sándor püspök-professzor, aki 1925-ben mégis kiadott egy 75 évre visszatekintő elemzést.³ Kiértékelésszemponjtából ma sem vagyunk sokkal jobb helyzetben, de az utóbbi évtizedek technikai fejlődése világviszonylatban is számos lehetőséget nyitott az összehasonlítás és az elérhetőség lehetőségére. Az időközben megszűnt KREDOK, azaz a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Dokumentációs Központjának egyik célkitűzése éppen a kommunista éra folyóiratainak és teológiai kiadványainak az összegyűjtése volt. Úgy emlékszem, hogy a negyvenöt év leforgása alatti könyvtermésnek, tehát az 1945 és 1990 közötti időszak romániai református kiadványokból összesen 48 kötetet szereztünk meg.⁴ Ezek között

1 Juhász Tamás: Napjaink erdélyi protestáns teológiai irodalma. In: Tizenkét év. Összefoglaló az erdélyi magyar tudományos kutatások 1990-2001 közötti eredményeiről. I. Kötet. Sapientia könyvek. Scientia Kiadó. 2002, p.237-268.

2 Itt egy új kötetre hívjuk fel a figyelmet. G.Henk van de Graaf: Van twee jaar tot levenslang. Onze jaren in het communistische Roemenie. Boekencentrum, Soest, 2029. -Ford. Juhász Tamás: G. Henk van de Graaf, Két évből „életfogytiglan” lett. A kommunista Romániában töltött éveink **Exit Kiadó, Kolozsvár, 2021.** Maarten J. Aalders: Nederlands en Hongaarse protestanten gedurende het interbellum, Vuurbak, 2021. Derde, verbeteerde oplage, november, 2021.

3 Makkai Sándor: Az erdélyi református egyházi irodalom 1850-től napjainkig, „Az Út” kiadása, Kolozsvár, 1925

4 Lásd Tőkés László 1986-ban írott bátor elemzését: Kiütkeresés a hazugság világából. A Romániai Magyar Református Egyház helyzete a kommunista diktatúrában. Beszámoló. Ajánlások. - Zalatnay István előszavával és Hermán M. János

értékes műveket is találunk, az igényekhez képest viszont mérhetetlenül keveset. Utoljára egy kétes múltú teológiai professzor⁵ könyvét jelentették meg, amelyhez a kollaboráns nagyváradi püspök írta az előszót, és amelyet az úgynevezett fordulat, vagyis 1989 karácsonya után úgy terjesztettek, hogy kivágták a Papp László neve alatti kompromittáló oldalakat. Eszenyeiné Széles Mária angolra fordított könyvéről sem tudnak a bibliográfiák, mi azonban Nagyváradon láttuk ennek egy példányát és a Teológia könyvtárban is megtekinthető.⁶

A korszak lelkiségének a megértését illetően nem győzzük eléggé hangsúlyozni a Kozma Zsolt 2002-ben készült kitérő tanulmányát, amely a múlt századi erdélyi teológiai irodalom ötven évet felölelő lexikális összefoglalásáról és minőségéről szól tömören: "A Református Szemle kivételével megszűntették a központi és a helyi egyházi időszaki sajtót; 1950-1988 között összesen 13 református egyházi kiadvány jelenhetett meg, ezek is korlátozott példányszámban, s a jelzett időszakban 23 olyan év volt, amikor egyetlen könyv sem látott napvilágot."⁷-----Az én korosztályom még élénken emlékszik a az úgynevezett „Hadesz”-re, a Teológiai Intézet alagsorában lévő nyomdára, amelyet 1956 után még a kurzusok anyagának a sokszorosítását is betiltották, a teológiai hallgatók egy részét bebörtönözték, és a műhelyt hét lakat alatt őrizték. (Egyházi nyomdája országosan és több helyen is, csak a román orthodox egyháznak működött.) Zárjuk e bevezetőt egy, a Kozma Zsolttól kölcsönzött gondolat parafrázálásával: az előszóban elhangzó igehirdetés – tehát a teológiai gondolkodás is - elsatnyul, ha nincs írásos erőtartaléka.

Úgy véljük, hogy az Erdélyi Gyülekezet mostani találkozóján érdemes megemlékezni a Kecskeméthy-féle Biblia kiadásáról és a Bibliai Fogalmi Szótár megjelentetéséről. Utóbbit szerkesztette és java részét írta dr. Kozma Zsolt, 32 lelkész és teológiai tanár, 1987 és 1991 között. A hiánypótló kötet az Erdélyi Református Egyházkerület kiadásában

jegyzetével. Partium Kiadó. Nagyvárad, 2020 /Az Arday Aladár féle emlékkönyv: Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád, Nagyvárad, 1958, kimaradt a felsorolásból, akárcsak a Gálfy Zoltán féle prédikációs kötet, Nagyvárad 1989./

5 G. Z.: Élet és reménység. Kiadja a Nagyváradi Református Egyházkerület. Nagyvárad, 1989.

6 Wrath and Mercy: A Commentary on the Books of Habakkuk and Zephaniah (International Theological Commentary) by Mrs. Maria Eszenyei Szeles, Oct 1, 1987—Edinburgh and Grand Rapids—International Theological Commentary

7 Dr. Kozma Zsolt: Református egyházi irodalom. In: Romániai Irodalmi Lexikon. IV. Kötet. Szerk. Dávid Gyula. Kriterion. Bukarest-Kolozsvár. Világhálón: <https://kriterion.ro/glossary/reformatus-egyhazi-irodalom/>

jelent meg 1992-ben, nyomtatták Nagyváradon. Az 1991 szeptemberében kelt előszóban Kozma Zsolt ezt írta: „Megköszönve a holland református diakóniai intézmények anyagi támogatását valamint a munkatársak közreműködését, minden olvasónak és tanulmányozónak kívánja a szerkesztő: Békesség Istentől!”

Csodálatos, hogy az erdélyi teológusok Kozma Zsolt vezetésével, az alkalmatlan időket is lehasználva, egy fontos kézikönyvvel ajándékozták meg a lexikonokat nélkülöző lelkipásztorokat. A kiadáshoz készülve, Kozma Zsolt arra kért, hogy támogassam a megjelentetést. Meg is tettem oly módon, hogy Heerenveenből 365 címre küldtem segélykérő levelet, megjelölve, hogy milyen műnek a kiadására küldjenek pénzt a hollandiai Fundament Alapítvány számlájára. Kereken háromezer euró gyűlt össze, és a pénzt Kozma Zsolt meg is köszönte az alapítványnak, amely egyetlen centtel sem támogatta a kiadást, csupán a bankszámlájuk használatával segített. A bélyegek árát mi fizettük a feleségemmel, egy bélyeg ára akkor 65 cent volt. Ezenfelül több mázsányi nyomdai papírt és vásznat szállítottunk a Grootegast-beli segélycsoport jóvoltából, lehet is látni a háromféle színű vásznat, szürkét, feketét és halvány kékest, ahogy a végekből tellett a kemény fedél borításához...

Jellemző, hogy a terjesztéssel a Kerület nem buzgólkodott az egyházközségek felé, egy év múltán saját magam vásároltam több száz példányt, kötetenként két dollárért... Számomra nemcsak azért volt fontos ennek a Bibliai Fogalmi Szókönyvnek a kiadási története, mert eddig senkinek sem beszéltem arról, hogy a háttérből én voltam az anyagiak keresztapja, hanem főleg azért, mert Kozma Zsolték 1987-ben elébe mentek a történelemnek, és íme: valóban elérkezett az alkalmas idő a kiadásra.

Izgalmas a Kecskeméthy István (1864-1938) féle bibliafordítás kiadása, tudván, hogy a kommunizmus évei alatt a kézirat egy kolozsvári szalmazsákba rejtve várta a napvilágra jövését, és ez meg is történt a KOINONIA Kiadó jóvoltából 2009-ben.

Nyilvánvaló, hogy nincs maradandó városunk e világban, de a kegyelmi idők adottságai közepette folyamatosan kell vitézkednünk. Bizonyítékként ezért született az említett két veretes mű, és világra jövetelükhöz Isten megadta a szükséges politikai változásokat.

Végül: nemcsak elgondolkoztató, hanem fájdalmas, hogy a diktatúra idejéhez képest fogyóban van a híveink lélekszáma. Jelképesen szólva, a gyülekezetek pusztai (ki)vándorlása nálunk nem ért véget. „A gyülekezetek 80%-a a következő 20 évben világszerte

kénytelen lesz szembenézni a túlélés vagy változás dilemmájával. Ez pesszimista megközelítésből ijesztő, de egyúttal ok lehet a reményre.” Európában hasonló a helyzet, tehát kiáltó szóval, személyes példamutatással és a könyvek eszközével is helye van a missziónak, az EGYHÁZ széllel szembeni hajózásának.

A mi tájainkon a kommunizmus idején, paradox módon a „szolgálat teológiája” és a „békeharc” volt a menő irányzat, de az is csak egy ideig, mert senki sem hitt a propagandistáknak. Az emberiséget erőszakkal boldogítani akaró hatalom ideológiája megtört a saját állításán, azon, hogy a vallás ópium, az Isten pedig csak egy mese. A hitetlenség pusztító következményeit ismerjük. Hisszük, hogy feladatunk a drága Sion, az egyház gyülekezeteinek békés megépítése, teológiai irodalommal való táplálása. A bibliai fogantatású szellemi értékek cselekvésre és a közösség ápolására ösztönöznek, nemcsak a saját hazánkban, hanem a föld végső határáig.

Küldetésünket betöltve, váljunk minél többen fáklyavivőkké, lebegjen a szemünk előtt egy hívő, olvasó, gondolkodó és az egyház iránt érdeklődő társadalomnak a képe. Minden egyebet kipótol a bővülő kegyelem. Isten történelmi cselekvését egyfelől hallatni kell, az Ige üzenetének a terjesztéséhez pedig továbbra is szükség van a könyvekre. Krisztus Urunk népét biztassuk az olvasásra! A teológiai gondolkodás is elsatnyul, ha nincs írásos erőtartaléka (Kozma Zsolt).

Írta dr. Hermán M. János, Budapest, Reménység Szigete, 2022. aug.

Erdélyi 1956-os megemlékezés

L.S. . Jegyzet a 80. zwollei istentiszteletről 2022 szeptember 11-én

Távolmaradásukat és akadályoztatásuk okát írásban jelezték: nt. Kelemen Csongor, Bíró Andrea Belgiumból, Dineke Rohaan Zwolléból, Ilosvai Dániel és Szücs Dorottya Emese lelkészi házaspár

Kampenből, Janwillem Liebrand, Riti Herman Mostert és három gyermekük Wageningenből, Máté Emőke Groningenből, Urbán Ákos gondnok és családja, Almere. Erwin Roos, Pascal Huiting Utrechtből, Yveta Fedorova kárpátaljai magyar édesanya Zwolléból és Boér Csilla testvérünk. Ida és Klaas Eldering pedig Velpből jelezte, hogy csak lélekben lehetnek közöttünk. Magda v.d Ende sem jöhetett és Csibi Ibolyák sem jöttek. Marci Mário testvérünk is bejelentkezett de közlekedési akadályoztatással szembesült és nem érkezett meg Zwolléba.

Szolgálatos presbiter az őszi szezoni: Szilágyi Árpád. Gyermekkel foglalkozott Rohaan Éva.

Jelen voltak: nt.Kis Kendi Dávid és nt.Erbach Viola, Hermán M. János és Hannie, Hermán Mostert Dániel és Lénácska, Ruben Hamelink és Hermán Zsuzsika, Albertje Alkema-ten Hoeve, Rohaan Éva. Pacsura Dávid, Tanasy Fruzsina, férje László és 3 gyermekük, Truczka József, Adrienn és Dávid.

Snijders-Dósa Tünde, Remko és Laura, dr.Robert Herder, Fritsche István, Miklós Schermer Voest, Lobozer Franges Gizella és 3 gyermekük, Johan Kaspers és Rostás Kriszta két gyermekükkel: Szeréna és Valcsika.

Tordai Soós Veron kolozsvári egyetemi hallgató. Kárpátaljai származású teológusok, harmadévesek: Halász Emilia és Plesa Boglárka. Tárnok Eszter, Stefan Fahner és kisgyermekük. Berekméri Filep Annamária, Csigi Erika, Csigi Gyula; Szilágyi Árpád, Johan Schutte és Saakje Oosterhuis. **Összesen 45-lélek. Perselypénz összege. 48 euro.**

Igehirdetés összefoglalását angolra fordította nt.Kis Kendi Dávid és felesége, liturgiát is sokszorosítottak 25 példányban, Hermán M. János szintén sokszorosított 10. példányban. Lectori szolgálatot végzett Hermán M. János. Reményik Sándor: Az Ige, valamint a Templom és iskola című versét előadta Rostás Kriszta Timea.

Fényképeket készítettek Remko és Tünde Snijders valamint Albertje Alkema-ten Hoeve.

A szeretetvendégség alkalmával Hermán M. János nyugalmazott lelképásztort 74. születésnapja alkalmával köszöntötték a hívek. Az ünnepi ének elhangzása után felvágta a Kis Kendi Dávidék által készített tortát, és jó hangulatban beszélgettek egymással kávéval, teával, borral és süteményekkel terített virágos asztalok mellett.

Presbitereinknek, diakónusainknak és híveinknek igen köszönjük a szíves vendéglátást és az ajándékokat. Következő istentiszteleteink dátumai: október 9, illetve október 30.

Marc Chagall: Anya gyermekével ---Rejt/Jel/Képek ,56 - A forradalom titkos művészete

A nizzai Musée National Marc Chagall által kölcsönzött grafika Magyarországon még sosem volt látható; az MMN művészettörténésze, Gödölle Máttyás hosszú kutatás után bukkant rá a nizzai múzeum katalógusában. Az 1956-os keltezésű képen békegalamb óv egy gyermekét ölelő anyát egy égő város mellett.

Forrás: magyarhirlap.hu

Istentisztelet 2022 október 9

Számvetés a 81. istentiszteletről 2022 október 9--Lectori Salutem!

Szolgálatos presbiter, férje társaságában: Snijders-Dósa Tünde.

Jelen voltak: nt. Kis Kendi Dávid és nt.Erbach Viola, Hermán M. János és Hannie, Dineke Rohaan, Ineke Dobbe, Albertje Alkema-ten Hoeve, Snijders-Dósa Tünde és Remko, dr.Robert Helder, Rostás Kriszta, Szeréna, Vilcsike, és Rostás Erzsébet, Tordai Soós

Veron, Plesa Boglárka és Marci Mária. Csigi Erika zwollei lakos és londoni édesapja Csigi Gyula. Almere: Urbán Ákos és Emőke, Kátay Emőke testvérünk Malmöböl, ifj. Urbán Ákos. Újak: Józsa Éva és Jan Hussen, mindketten Ommen városából. Összesen 25 lélek. Perselypénz összege. 62 euro 30 cent. Kiadás: 15 euró virágra, kedvezményes áron.

Távolmaradásukat és akadályoztatásuk okát írásban jelezték: nt. Kelemen Csongor, Miklós SchermerVoes és Voest, Sólyom Uzonka, Szilágyi Árpád és Rohaan Éva.

Igehirdetés összefoglalását holland nyelvre fordította Hannie Herman Mostert, liturgiát sokszorosította 25 példányban Kis Kendi Dávid, Hermán M. János sokszorosította 7 példányban a holland összefoglalót --- Fényképeket készítettek Remko és Tünde Snijders valamint Albertje Alkema-ten Hoeve.

A szeretetvendégség alkalmával felvágták a Snijders család által ajándékozott diós tortát, mindenki megkostolta, az Urbán család által hozott süteményeket is jó hangulatban fogyasztották a hívek és kellemesen beszélgettek egymással kávé és tea mellett.---

Presbitereinknek, diakónusainknak és híveinknek igen köszönjük a szíves vendéglátást és az ajándékokat.

— Következő istentiszteletünk dátuma: október 30, amikor Laura Snijders testvérünk konfirmál. Reményeink szerint Urbán Emese és Tommy Vermeire kisgyermekének a keresztelésére is sor kerül a reformáció emlékünnepén, továbbá örömmel hirdetjük, hogy úrvacsorával élhetnek a hívek. /Az úrvacsorai kenyeret a Snijders család ajándékozza, a bort pedig Urbán Ákos gondnok./ Zenei fellépés: Dr. Kátay László, Köln.

Szolgáló lelkipásztorok okt. 30-én: drs. Kelemen Attila Csongor vezető lelkész és dr.Hermán M. János.

További hirdetések: nt. Sólyom Uzonka három év szünet után Vianenben végez igehirdetési szolgálatot Baranyai András és Szemethy Magdolna a közeli Vianeni sportklubban biztosítja a termet.

FONTOS ELŐZETES, szíveskedjete elolvasni és együtt cselekedni, mert a magyar istentiszteletek 300. évi hollandiai jubileumát csak a teljes Presbitérium meg a Diakónia segítségével tudjuk jó végre juttatni. Szeretettel kérünk drága Testvéreim, hogy jegyezzétek fel nov. 19 és nov. 20 dátumait és másokat is hívogassatok, azért hogy legalább százán képviselhesük egyházunkat Utrechtben, illetve Hágában.

Meghívó

Megemlékezés az utrechti magyar református

istentisztelet tartásának 300. évfordulóján Pieterskerk: November 19 -én szombaton mindenkit szeretettel várunk a 13. órakor esedékes koszorúzásra, a 14 órakor kezdődő hálaadó istentiszteletre, az előadásokra és a kerekasztal beszélgetésre. Cím: Pieterskerk (Waalse Kerk), Pieterskerkhof, 5. 3512 JR Utrecht. Info: jhermanm@gmail.com 038-4233247

Szolgál: dr.G.H. v.d. Graaf, a Hollandiai Református Egyház Zsinatának volt elnöke; dr. Baráth Béla, a Debreceni Hittudományi Egyetem rektora; drs. Kelemen Csongor Attila urki lelkipásztor, a Zwollei Magyar Református Egyházközség vezető lelkésze; dr.Hermán M. János ny. lelkipásztor. *Kántor:* dr. Robert Helder

Kovács Kata karnagy vezényletével fellép a Hágai Magyar Énekkar

Előadást tart: D.Dr. Juhász Tamás teológiai professor, Kolozsvár; Ida Eldering-Jonckers Nieboer ny. lelkész, Velp; dr.G.H. v.d. Graaf, Rhon; dr. Hermán M. János ny.teológiai tanár, Zwolle; dr. Bozzay Réka professor, Debreceni Egyetem, Netherlandisztika; dr. Maarten Aalders egyháztörténész, Amstelveen. A szimpózium idején az előadásokat holland és magyar nyelven vehetik kézhez a résztvevők.

Kiállítás: „Reformáció és peregrinatio” Szerkesztette Fekete Ágnes. Megnyítja Urbán Ákos gondnok

Kerekasztal beszélgetés: moderálja dr.Gonda László professor, Debreceni Hittudományi Akadémia.

Másnap:

Megemlékezés a hollandiai magyar református istentisztelet tartásának 300. évfordulójára Heilige Familiekerk, Kamperfoelieplein, 29. Hága. A Hágai Magyar Gyülekezet istentisztelete, november 20-án 15 órakor kezdődik. Kántor: Makkai Réka. Szervező lelkész: nt.Csanády Ágnes. Igét hirdet nt. Ódor Balázs külügyi osztályvezető, MRE Zsinati Irodája. Az istentisztelet szeretetvendégséggel zárul.

FONTOS, rendkívül fontos dokumentum ez a 81. istentiszteletünkről készült jegyzet, mert tartalmazza azt az okt. 9-i templomi nyilvános hirdetést, hogy október 30-án reformációi úrvacsoraosztás, keresztelés, valamint konfirmáció lesz. Ezt mindenki örömmel tudomásul vette, de október 24-én a Snijders család nem fogadta el, hogy az előre megbeszélte dátumon egy keresztelés is történjen, ezért kiléptek az egyházközségünkéből, amit sajnálattal vettünk tudomásul. Reméljük azért, hogy hosszú távon az érintettek a békességes megoldásokkal élnek és

visszatérnek eredeti helyükre. Addig is köszönjük a Snijders család közöttünk tanúsított buzgóságát és reméljük, hogy lelkileg valóban gazdagodtak a zwollei gyülekezet kebelében tapasztalt evangéliumi szolgálat révén.

Istentisztelet résztvevői 2022 október 9-én

Tófalvi Zoltán: 1956 tizenkét erdélyi mártírja

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc – amelyet a hat év börtönbüntetésre ítélt Páskándi Géza Kossuth-díjas író nemzeti szabadságharcként definiált – idei megemlékezéseinek az ad különleges aktualitást – úgymond – történelmi hátszelet, hogy ötven éve végezték ki a Szoboszlai Aladár római katolikus plébános nevével fémjelzett politikai per tíz halálraítéltjét.

Ugyancsak ebben az esztendőben, 2008. december 2-án lesz 50 éve annak, hogy kivégezték az érmihályfalvi csoportként ismert – valójában mindannyian az Érmelléken éltek – két halálraítéltjét, miközben a harmadik halálraítélt, Balaskó Vilmos érolaszi református lelkész büntetését életfogytiglani kényszermunkára változtatták.

Az 1956-os magyar forradalom eszméivel való azonosulásért 1957. június 27-én a szamosújvári börtönben kivégezték Teodor Mărgineanu Borgóprundon szolgáló görgénykásvai születésű tűzerhadnagyot. 1959. április 20-án – ugyancsak Szamosújváron kivégezték az ozsdolai molnárt, Szígyártó Domokost.

1958. szeptember 1-jén a Szekuritáté temesvári börtönében 51 éves korában kivégezték a csíkszeredai származású tanítót, Tamás Imrét és féltestvérét, Tamás Dezső pénzügyi tisztviselőt, aki, bár a Zsil-völgyében

született, 57 évre szabott élete során mindvégig csíksomlyóinak vallotta magát.

A megemlékezések sorából fájdalmasan kimarad a nyolc erdélyi magyar származású áldozatnak a felsorolása is, akiket a szovjet tankok segítségével hatalomra került Kádár János bíróságai ítélték halálra, juttattak a bitófára vagy a kivégzőosztag elé. Budapesten az elsőként kivégzettek közül kettő erdélyi, illetve bánági: a marosvásárhelyi születésű Dudás József és a Krassó-Szörény megyei származású Szabó János, a Széna téri harcok legendás parancsnoka. Mindkettőjüket 1957. január 19-én végezték ki, a fellebbezési lehetőség megtagadása után.

Az egyéni, családi, közösségi drámán túlmenően a romániai politikai perek kivégzettjeit haláluk után is kíséri a kommunista diktatúra minden képzeletet felülmúló embertelensége: a hozzátartozók, a családtagok ma sem tudják, hol pihennek szeretteik földi maradványai, az akkor elkapartaknak nem tudják megadni az antik drámákból is oly jól ismert végtisztességet. Az ötven évvel ezelőtt kivégzett áldozatok nagy száma, a folyamatban lévő politikai perekben hozott rendkívül súlyos ítéletek azt bizonyítják, hogy 1958 az egyik véres, drámai esztendőként marad fenn az erdélyi magyarság kollektív emlékezetében.

Kádárék is büntetést sugalltak

A véres retorzióhoz, a példátlan megtorlásokhoz közvetve hozzájárult a Kádár János vezette magyar párt- és kormányküldöttségnek 1958. február 20-a és 29-e közötti romániai, erdélyi látogatása, illetve az ott elhangzott burkolt utalások „az ellenforradalmárgyanús” elemek példás megbüntetésére. A látogatást eredetileg 1957 szeptemberére időzítették, de közös megegyezéssel 1958 februárjára halasztották.

A küldöttségben részt vett: Kádár János, az MSZMP KB első titkára, államminiszter, Apró Antal, a kormány első alelnöke, Kállai Gyula államminiszter, az MSZMP KB titkára, Némety Károly, az MSZMP KB tagja, Sebes István külügyminiszterhelyettes, Keleti Ferenc bukaresti magyar nagykövet. Kállai Gyula 1958. február 25-én a marosvásárhelyi Simó Géza-bútorgyár kultúrtermében fogalmazta meg mindazt, ami – véleményem szerint – egyfajta felhívás volt az 1956-os forradalom eszméivel való azonosulásért, azzal rokonszenvező, börtönökben sínylődő, román és magyar politikai foglyok példás megbüntetésére. Kállai Gyula azon túlmenően, hogy kijelenti: „Megmondjuk világosan: nekünk semmiféle területi

igényünk sincs. Azt tartjuk, hogy Magyarországnak van épp elegendő földje, hogy azon – testvéri egyetértésben a szomszéd népekkel – felépítse a maga szocialista hazáját...”, elképesztő módon csúsztat, amikor azzal folytatja az „elmélkedését”, hogy a magyarországi ellenforradalom elsősorban Románia területi integritására jelentett veszélyt. E sorok írója minden egyes 1956-os magyarországi programot, tervezetet alaposan áttanulmányozott, ezek fényében minden kétséget kizáróan egyértelművé válik: csak a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem hallgatói és a város diákjai fogalmazták meg követeléseik 16. pontjaként, hogy a magyar kormány nemzetközi fórumokon vesse fel, képviselje a határon túli magyarok ügyét. Egerben, Sopronban elhangzott egy-két irredentának minősíthető kijelentés, de azokat azonnal elhallgattatták, és Egerből a szomszédos népek nyelvén műsorokat sugároztak.

Kállai Gyula még azt is kijelentette, hogy most az ellenforradalmárok példás megbüntetése következik. 1958. február 28-án a magyar küldöttség tiszteletére Kolozsváron, az állomás előtti téren szerveztek rövid gyűlést. Kádár János valójában „továbbgondolta” Kállai Gyula „eszmefuttatását”: „Mi természetesen elsősorban forradalmárok vagyunk. A határok problémája csak alárendelt kérdés...”

A magyar küldöttség valahol Nagyenyed és Kolozsvár között utazott a vonaton, amikor 1958. február 27-én a Kolozsvári Katonai Törvényszék példát statuáló ítéletet hozott a Fodor Pál csíkszeredai vasútépítő mérnök és társai perében: az első rendű vádlottat, Fodor Pált, a magyar–román lakosságcsere tervéért 25 év kényszermunkára, Hajdu Géza, Szentmártoni Bálint, Szőcs Ignác ferencrendi szerzetest és Csiha Kálmánt – 1990 utáni erdélyi református püspököt – 10-től 20 évig terjedő börtönbüntetéssel sújtották.

1958. május 30-án a temesvári Május 1 munkásklubban ítéletet hirdettek a Szoboszlai-per 57 vádlottja fölött is: 10 vádlottat halálra, a többi 3 év börtönbüntetésről életfogytiglan tartó kényszermunkával sújtották. A fellebbezések visszautasítása után előbb a Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiuma, majd 1958. augusztus 22-én a Nagy Nemzetgyűlés elnöksége megerősítette az alapfokon hozott ítéleteket. A halálra ítéltet – a kivégzési jegyzőkönyvek tanúsága szerint – 1958. szeptember 1-jén a Szekuritáté temesvári börtönében kivégezték, a holttesteket átadták a börtön parancsnokának, Bodor századosnak. A kivégzésekre éjszaka 23 és 24 óra között került sor.

1958. október 4-én a nagyváradi-velencei művelődési házban ítéletet hirdettek az érmihályfalvi csoport

perében: a 31 vádlott közül hármát, Sass Kálmán érmihályfalvi református lelkészt, dr. Hollós István volt hadbíró századost, Balaskó Vilmos érolaszi református lelkészt halálra ítélték. Az utóbbi ítéletét Balaskó Nándor szobrászművész hathatós közbenjárására életfogytiglani kényszermunkára változtatták. Ez azzal a szerencsével járt – ha szabad így fogalmaznom –, hogy Balaskó Vilmos 1983-ban a teljes megvakulása előtt – ami a börtönbeli kínzások, szenvedések következménye volt – papírra vetette börtönélményeit. Ezekből az egyedülálló feljegyzésekből ismerhetjük meg a romániai börtönök siralomházát, azok hangulatát.

Sass Kálmánt és dr. Hollós Istvánt 1958. december 2-án a szamosújvári börtönben végezték ki.

Az erdélyi '56 eszmei hagyatéka

Szoboszlai Aladár a Keresztény Dolgozók Pártja programjának kidolgozásával, a román–magyar, esetleg román–magyar–osztrák konföderáció eszméjének megfogalmazásával jelentős lépéseket tett a politikai pluralizmus, az Európai Unió eszméjének közép-kelet-európai meghonosításáért.

Sass Kálmán a kisebbségi és erdélyi kérdés megoldásának kulcsát a kantonális Magyarország és Románia megteremtésében látta, ahol a kantonok határai egyben nyelvi határok is. A bukaresti, konstancai vagy moldvai magyar éppen úgy tagja a magyar kantonnak, mint a székelyföldi tömbmagyarság. Ugyanez érvényes a szász, szerb, ukrán, török–tatár, vagy éppen izraelita kantonra is. Ő volt az egyetlen, aki napokon át semmit nem vallott, és súlyos megveretése ellenére a bírósági tárgyaláson minden, belőle erőszakkal kicsikart vallomását visszavonta. Tanulmányaiban tiltakozott a ma olyan divatos „szórványmagyarság” definíció ellen, azt megalázónak, lesajnálónak tekintette.

Az erdélyi '56 egyik legnagyobb teljesítménye, hogy a legvadabb terror, diktatúra ellenére – minden egyes, „ellenforradalminak” minősített gondolat papírra vetéséért akár az életével is fizethetett! – a kisebbségi, az erdélyi kérdés megoldására négy terv, alternatíva született. A két, már említett peren kívül dr. Dobai István „ENSZ-memoranduma” az erdélyi magyarság jogfosztását az Egyesült Nemzetek Szervezete elé akarta juttatni, és báró Wesselényi Miklós 1848. június 18-án Klauzál Gábor ipari és kereskedelmi miniszterhez írott levele alapján az erdélyi kérdés megoldását a régió Magyarország és Románia közötti megosztásában és a lakosságcserében látta. Fodor Pál a székelyföldi hagyományokra, Paál Árpád

„székely köztársaság”-tervére, Páll Gábornak a Csíki Magánjavakért folytatott küzdelmére alapozva, Erdély függőleges, azaz a történelmi Máramarostól kiindulva, egész Erdélyt kettészelő megosztásában és ugyancsak a lakosságcserében látta a lehetséges megoldási alternatívát.

Összehasonlítva a mai, a teljesen veszélytelen körülmények között kidolgozott autonómiatervekkel, a pálya mindenképpen az erdélyi magyar „ötvenhatosoké”.

A tizenkét kivégzett erdélyi „ötvenhatos” letartóztatásakor készült fényképét közöljük, három kivételével: Tamás Dezső és Ábrahám Árpád fotója hiányzik a periratból, Hollós István eredetileg is rossz minőségű arcképe pedig a felismerhetlenségig halványodott.

Gazda Árpád. 2008, okt 24

Forrás: kronikaonline.ro

A Hollandiai Magyar Szövetség a Hollandiai Mikes Kelemen Körrel közösen emlékezett meg az 1956-os forradalomról és a hősekről.

Talán kevesen tudják, hogy a szabadságharc Erdélyre is nagy kihatással volt. A romániai Securitate több magyar értelmiségit, lelkészt, tanárt tartóztatott le, börtönzött be, és családjaikat sem kímélte. Ezek előtt a hősök előtt is tisztelegtünk.

Dr. Hermán M. János, körünk tagja, előadásában felvázolta a történelmi hátteret, amely sokunk számára ismeretlen volt ezidáig. Köszönjük a tartalmas előadást. Az elhangzott beszédet itt lehet visszanézni:

<https://youtu.be/uSz0aVhpV6g>

Hálásak vagyunk Visky Andrásnak, az est fénypontjának, hogy elfogadta a meghívásunkat és eljött bemutatni a Kitelepítés c. könyvét, amely egy

tanubizonyoságtétel szeretetről, hitről. A beszélgetés során megjártuk a poklot és átértéztük a megváltást. Ajándék! És hogy ne maradjatok le ti, akik nem lehetettek ott, ill. hogy újra átélhessük mi, akik ott voltunk, itt a felvétel: <https://youtu.be/Y9sOaFUggAQ>

Emlékezés a magyar szabadség harcról és összefoglaló az erdélyi 1956-ról; Hága 2022 okt 23 Vreedehuis

Hatvanhat évvel ezelőtt Budapest fölött meghasadt az égbolt, a kiontott vér és a tüntetés híre megrengette a világot⁸.....

Egy nép, a magyarok azt mondták, hogy elég volt⁹: zsarnokságból, kommunista pártból, a pokoli átnevelési kísérletekből...

Magyaroknak 1956 októbere és novembere még mindig az emberi sorsok és jellemek keresztúthelyzetének a kihívásait jelenti: például a 16 évvel ezelőtti rendőri fellépés vagy az a tény, hogy a kolozsvári diákok ma esti fátylás felvonulását a rendőrség nem biztosíthatja a magyarellenes futballszurkolók miatt...

Mielőtt lélekben elindulnánk Kolozsvárra, koszorúzni a Házsongárdi temetőbe, eleget kell tennünk annak a feladatnak, hogy felelevenítjük a magyar forradalom és szabadség harc egyes pillanatait, továbbá szemlézzük a menekültek hollandiai fogadtatását,

A mi családuknak október 23-án sűrített őszi napra esteledett, Erdélyben mindenki telepes rádiót sietett hallgatni. Emlékeimben hangot hallok a kútnál, valaki azt kiabálta, hogy fegyvert fogok! Látom, amint a feleség felkapja az üres vedret, a férjét pedig bekönyörgi a házba, attól féltette, hogy rögtön elviszik. Ez később meg is történt. A rokonságból volt aki 1964 tavaszán került haza, és volt aki a börtönben halt meg. Minden harmadik családból hiányzott valaki, Romániából menni se lehetett, mert útlevele senkinek sem volt, a külvilággal akkor csak a Szabad Európa Rádió és az újjászületett Kossuth Rádió kötött kötött össze.

Az általános helyzet ecsetelésére azért nem térünk ki, mert a jelenlévők egy része maga is élt valamelyik felségjelzésű diktatúrában. Az újabb nemzedékeknek viszont testamentumként hagyjuk meg, hogy olvassák el Ilyés Gyulának az 1950-ben írott versét: Egy mondat a zsarnokságról.¹⁰ Ezt a verset 1956-ban

8 [John Reed: Tíz nap, amely megrengette a világot](#), Kossuth, 1967

9 Márai Sándor: mennyből az angyal

10 <https://www.youtube.com/watch?v=w7OK4PEi-Yw> – Sinkovits Imre előadásá-

kéziratban terjesztették, az erdélyi perek folyamán pedig bűnjelnek számított. Szó szerint a zsarnokság mondta meg, ki voltál, porod is neki szolgál...

Egy (prózába ékelt) másik versben is sűrűsödik a totális meggyalázás látomása: „Olyan világ jön, amikor mindenki gyanús, aki szép. És aki tehetséges. És akinek jelleme van...A szépség inzultus lesz. A tehetség provokáció. És a jellem merénylet!... Mert most ők jönnek...A rútak. A tehetségtelenek. A jellemtelenek. És leöntik vitriollal a szépet. Bemázolják szurokkal és rágalmmal a tehetséget. Szíven döfik azt, akinek jelleme van. Már itt vannak és egyre többen lesznek. Vigyázzon! Ez a figyelmeztetés a Márai Sándor tollából származik.¹¹ --- Nem akartam leírni a nevét, de csak így lehet zárni a kört. Rákosi halálos árnyékú kormányának ez az elszólás volt a mércéje:”Az ÁVO embereinek az a feladatuk, hogy a rosszat lásák meg az emberekben, a jót meglátni nem az ő dolguk.”¹² Pokolian cinikus gyilkos....

1956 vérbefojtása után a rabosított országok égre néző népei várva várták hogy oszoljon a déli sötétség¹³, és láss csodát 1968-ban, a csehek törték meg a nyomasztó csendet, de az ígéreteket ismét lehengettek a tankok. Európa újra csendes lett, míg 1989-ben a magyarok felemelték a nyugati határ sorompóját, átvágták a szögesdrótokat, a németek pedig november 9-én ledöntötték a berlini falat. A magyar név 1848-ban, 1956-ban és 1989-ben megint szép lett...¹⁴

Mai főhajtásunk időszerűsége a magyar forradalom és szabadség harc lényegének sarkalatos igazságából adódik : „1956. október 23. mindenki szabadságát jelenti, azoknak a szabadságát, akik magukat nem pusztán egyénként, de közösségként, sőt nemzetként határozzák meg, ragaszkodnak a nyelvükhöz, egyedülálló kultúrájukhoz, és hazának élik meg szülőföldjüket, határon innen és túl.”¹⁵ Hála Istennek, hogy a 66 éve kibontakozott szabadség harcot 33 éve viszonylag szabadon lehet ünnepelni a Kárpát-medencében...

II.

Ez a hágai helyiség, a genius loci szelleme szintén

ban

11 Márai: Judit.... és az utóhang, írta 1949 és 1978 között. Vide: <https://turul.info/napok/maraiolyanvilagion>

12 Ötvös István: A katonai főperek Magyarországon. Budapest, 2007, p. 144.

13 Artur Koestler: Sötétség délben

14 Petőfi Sándor: Nemzeti dal

15 Jakab István beszéde 2022 okt 17

arra késztet, hogy a mostani háborús időkben állhatatosan hangsúlyozzuk: a lelkiismereti szabadság egy általános emberi érték, és éppen ez a holland és a magyar történelem összekötő eleme. Ennek köszönhetően Hollandia egyetemén 300 év alatt több mint háromezer diákunk fordult meg, ők valóságos „innovációs” hálózatot létesítettek a maguk idejében.

- Egyházi és kulturális kapcsolatainkat évszázadokon keresztül a vallási türelem, a befogadás, illetve a hála jegyében fogant kölcsönös tisztelet jellemezte. A lelkiesség és a szellemtörténet kapcsolópontjaihoz jeles dátumok tartoznak: az erdélyi fejedelemség tordai országgyűlésén 1568 januárjában, míg az Utrechti Unió születésekor 1579 januárjában foglalták törvénybe a vallási toleranciát. A tolerancia a béke egyik letéteményese, megvalósulásáért a térkép számos pontján nemzeti kisebbségek és elnyomott népek küzdenek, Ukrajnától kezdve az újgurokig.

Napjaink nemzetközi nyomorúságát két pusztító világháború előzte meg, - a sebeknek és az emlékezetnek a gyógyítása még nem fejeződött be, a menekültek áramlása pedig Pál apostollal kell figyelmeztessen az értőket, hogy mindnyájan földi és mennyei hazát kereső jövevények vagyunk.¹⁶ Nemzeti emlékezetünkben elevenen él a kitelepítés, a menekülés és az elvándorlás a maga összes következményeivel. Ebből fakad, hogy a holland állami és egyházi segítségnyújtásról sohasem felejtkezhetünk el, számos meghatározó példával szolgálhatunk. Amikor Magyarországot feldarabolták, az első 1920-as vöröskeresztes **gyermekvonatok** indulásával a vallonok, flamandok, hollandok és frízek addig soha nem tapasztalt szeretetközösségbe kerültek a háborús szerencsétlenségbe taszított magyarsággal. Ez az akció a második világháború után, 1948-ban megismétlődött. **A holland szívekben a befogadás és gondoskodás készsége hasonlóképpen forrósodott fel 1956 lángjainál.** Egyik frízföldi presbiterünk¹⁷ egyszer részletesen elmesélte nekem, hogy 1956- őszen két hónapig miként állt menetre készen a holland katonaság. Megjegyezzük, hogy bőséges irodalma van hollandul is a magyar forradalomnak, a korabeli újságok hódolattal írtak a magyarok bátorságáról, óráról órára követték az eseményeket.¹⁸

III.

Tisztelt hallgatónk! Mindnyájunk előtt közismert, hogy az ávosokkal és a megszállókkal való kezdeti

összecsapások után október 29-én a szovjet csapatok, úgymond- megkezdték a kivonulást Magyarországról. Akkor egy pillanatig azt hihette az ország, hogy győzött. Pedig csak egy mesteri magyarvakítás volt, november 4-re hétszeres túlerővel tértek vissza és maradtak negyvenöt évig, oly módon, mint a gonosz lelkek a Máté evangéliumában¹⁹.

Idézzünk most Mindszenty bíboros 1956-os rádiószózatából: „Hosszú fogság után szólok a magyar haza valamennyi gyermekéhez. Senkivel szemben nincs gyűlölet szívemben. Csodálatra méltó hősiesség szabadítja meg most a hazát. A világtörténelemben páratlan ez a szabadságharc. Minden dicsőséget megérdemelnek fiataljaink. Hála és imádság az áldozatokért. Honvédségünk, munkásságunk, földműves népünk példát mutatott az együttes hazaszeretetre. Az ország helyzete rendkívül súlyos. Napok óta hiányzik az élet folytatásának minden közös föltétele. A legsürgősebben meg kell találnunk a kibontakozást.”

Ravasz László református püspök szintén rádióbeszéddel fordult a nemzethez, ebből csupán két megállapítást és egy máig érvényes kérelmet emelünk ki: „A magyar református egyház csodálattal és hódolattal adózik a nemzeti felkelés hőseinek, diákoknak, munkásoknak, katonáknak, férfiaknak és nőknek, akik erkölcsi felszabadulásunk győzelmét vérük hullásával kivívták.” „Az egyház büszke arra, hogy ez a forradalom tiszta volt, és a nemzeti becsület védelme alatt állott.” A demokratikus uton kiválogatott elitet pedig Ravasz László arra kérte, hogy a nemzeti egység átfogó keretében építsék a keresztyén egyházak és a párhívek erkölcsi szolidaritását, különös tiszteletadást tanúsítva minden testvérnek egyéni meggyőződése és lelkiismerete iránt.²⁰

Azokban a napokban megújulási programok és mozgalmak kaptak szárnyra, olyanok, hogy ma is használhatóak. Állíthatjuk, hogy kommunista hatalomra az igazi veszélyt az jelentette, hogy a látható, -a besúgókkal ellenőrizhető- egyház hivatalos szintje alatt, búvópatakként élt egy másik eklézsia, amely tudás-, bizalmi és hitből fakadó szolidaritási háló is volt.²¹ Ezt akarta a diktatúra szétszaggatni. Ezért izolálták és likvidálták a hiteles polgári és egyházi személyiségeket.

16 Zsidókhöz írott levél 11,13-14

17 Johannes ten Hoeve

18 Maria Douwes: Hongaren in Nederland, Nederlanders in Hongarije. Vijftig jaar na 1956. Uitgeverij Aprilis, Zaltbommel

19 Máté 12,43-45.

20 <http://szer.oszk.hu/felvetel?i=1405831839&n=magyarorszagi-radioallomasok-kozlemenyei>

21 <https://neb.hu/hu/1956-ban-egy-pillanatra-folnyilt-a-tortenelem> /Földváryné Kiss Réka/

Még ma is ámulunk: hogy lehet az, hogy ifjúkorunk állapotaihoz képest, Isten kegyelméből tanúi lehettünk egy gyökeres társadalmi fordulatnak, annak, hogy beteljesedik a Wass Albert látomása, az, hogy elvásik a vörös csillag, a remény, hogy a csillagok járása változó²²: Ravasz Lászlónak nemrégiben száműzetése helyén Leányfaluban állítottak szobrot; a Mindszenty József Látogatóközpont új épületét pedig éppen ma avatta fel Orbán Viktor miniszterelnök Zalaegerszegen.²³ Tény, hogy 1956 hőseit rehabilitálta az Élet, és elég ha csak az egyik utolsó tanú, a Wittner Mária október 14-iki méltó temetésére utalunk. (Amennyiben végrehajtották volna a halálos ítéletét, ő is csak kátránycsomagolásban végezte volna Nagy Imre miniszterelnök és Maléter Pál hadügyminiszter mellett a „Darázsfészeként” titkosított 301-es parcellában.) Csíkszeredában ma délben mutatták be az 1970-ben szabadult Wittner Mária és a forradalmi harcokban részt vevő hős lányok sorsát, a film címe: Hóhér, vigyázz! A siralomháztól a parlamentig-²⁴ Az értelmiség és az egyetemisták 16 pontját, a pesti srácok hősies küzdelmét, a cigány ifjak merészségét, az átálló orosz katonák támogatását, a forradalomban részt vállaló rendőrök szerepét csak éppen megnevezzük, hallottuk, hogy ők mindenütt jelen voltak a tűzvonalban, amikor elhangzott az a jelszó, hogy: „Aki magyar, velünk tart!”

22 Wass Albert: Üzenet haza

23 Magyar Nemzet híradása, 2022 okt. 19

24 a [Maszol.ro portálról](https://www.maszol.ro) . 2022 okt.20

magyar menekült tábort is felkereste, Besnyői Gábor volt az akkori magyar tolmácsa.²⁸

A béke szigetének számító Hollandia 1956 novemberétől nagyjából négy vagy öt ezer magyar menekültet fogadott be. Azt is megemlíthetjük, hogy a holland hatóságok ezreknek biztosították a továbbjutást egy harmadik országba. Az itt maradókat Tüski István énekeskönyvvel és Heidelbergi Kátéval várta, azután Magyar Otthont építettek és működtettek, a nemrég elhunyt dr. Tóth Miklós testvérünk és mások segítségével pedig megszervezték a Protestáns Lelkigondozói Szolgálatot. - A Magyarországról menekült diákok a forradalom 50-ik évfordulóján, az egykori szíves fogadtatásuk emlékére, Zeistben állítottak holland felíratos táblát a Huize Heerewegen címén.²⁹

28 Németh Piroska KCSP ösztöndíja szóbeli közlése 2018 nov. 1.

29 <https://www.yumpu.com/nl/document/read/20778337/magyar-emlekek-hollandiaban-hollandiai-magyar-szovetseg>

IV.

Kedves Ünneplők!

November 4-én, vasárnap reggel a tankok lerohanták az országot, a budapesti holland tudósító 8 órakor már bemondta, a letaglózó hír bejárta a világot. Megszólalt Drees miniszterelnök és Tüski István lelkész is beszélt a holland rádióban.²⁵ A Szovjetunió több harckocsival támadt Magyarországra, mint 1939-ben Hitler Lengyelországra, hatvanezer kiképzett szovjet katona zúdult néhány ezer fiatalra. A 66 évvel ezelőtti kritikus helyzetben a holland lelkiséget csak tetézte Julianna királynő 1956 nov. 15-i megnyilatkozása, aki a nép nevében köszöntötte a menekülteket. ” Tudom, hogy mindannyiuk együttműködésére számíthatok, hogy a magyarok sorsát enyhíteni tudjuk!” Magyarul meg ezt mondta: Isten hozott benneteket Hollandiába!²⁶. A királynő nov. 19-én a Julianahal, az utrechti Jaarbeurs akkori csarnokában találkozott az érkező magyar menekültekkel. Ekkor történt, hogy egy János nevű szabadságharcos egy fekete gyászszalagos magyar zászlóval ajándékozta meg a királynőt²⁷, elmondva, hogy ezt ő a budapesti csatatérről hozta. Ezt a zászlót a holland királyi levéltárban őrzik és öt évenként tekinthető meg a magyar szabadságharcra való megemlékezésen. Juliana királynő az enschedei

25 <https://zwolleireformatus.nl/2020/10/19/az-1956-os-magyar-menekultek-zaszloja/>

26 <https://www.youtube.com/watch?v=RbpmIkORRYI>

27 Tánzos Ottó szemtanú közlése

Politikai átrendeződés szempontjából is fontos a visszatekintés, mivel a magyarok mellett tüntető holland polgárok tiltakozása nyomán az amszterdami Sztálin utca nevét November 4, majd Szabadság sugárútra változtatták, - magyar, holland és angol tábla jelzi a történetet³⁰. Ismeretes, hogy a „De Waarheid” aznapi száma csak olajat öntött a tűzre, magyar klerikális reakciót és ellenforradalmat vizionált.³¹ A tüntető tömeg a pártnyomda meg a könyvesbolt ablakainak a betörésével országosan tiltakozott a kommunista párt moszkvai irányítottsága ellen.³²

A filmek közül a hallgatóink szíves figyelmébe ajánlunk egy új dokumentumfilmet, amely a hollandiai magyarok és utódaik vallomásairól szól, kiállítással bővelkedik 1956 képanyagából és tisztelgő zenei

30 Urbán Ákos fotoarchívuma, koszorúzás Horváth-Lugossy Gábor társaságában, 2021

31 <https://isgeschiedenis.nl/longreads/amsterdam-en-de-hongarse-opstand-van-1956>

32 <https://historiek.net/stalinlaan-wordt-vrijheidslaan/605/>

bemutatókat tartalmaz. A világhálón így kell rákeresni: „Az 1956-os magyar forradalom – 60 évvel később. A hollandiai 1956-os emlékévad”³³. Nagykövetségünk és a Hollandiai Magyar Szövetség akkori jeles szervezéséhez e helyről ismételten gratulálunk. - A 2016-os emlékezéssorozatnak ez volt a jelmondata: „Ahol a hősokeket nem felejtik, ott mindig születnek újak”. Történelemformáló igazság! Úgy érezzük, hogy a szabadságharcosokra való emlékezés elvárásának a hollandiai magyarság igyekszik eleget tenni.

V.

Nemzetközi politikai értékelés viszonylatában ma is Alekszander Szolzszenyicin gondolataira hivatkozunk: „Politikai pályafutásom legkeservesebb tapasztalata, hogy a szabad világ 1956-ban a magyar felkelést cserbenhagyta és ezzel ostobán és gyáván elmulasztotta kijátszani legjobb kártyáját. ... A csehszlovák mintaképnek nincs jövője, mert csak a kommunizmust akarta „emberarcúvá” alakítani, ami lehetetlenség. A magyar mintakép viszont tele van reménnyel és kilátással, mert benne az önvédelem mellett a nemzeti érzés újjászületése nyilatkozott meg.”³⁴

Valójában az 56-os menekültek nyitották fel a nyugati világ szemét, mert az hajlamos lett volna beleszédülni a kommunizmusba. A döbbenetes magyarországi események nyomán 1957-ben Olaszországban például 400.000 ezren léptek ki a kommunista pártból.³⁵

A Nobel díjas Albert Camus morális állásfoglalása aztán valóságos szembeszegülés volt a baloldali árral, Párizsban ezeket írta 1957 októberében a „Magyarok vére” című esszéjében: „Azok közé sem tartozom, akik úgy hiszik, alkalmazkodni kell, ha átmenetileg is, bele kell törődni a rémuralomba. Ez a rémuralom szocialistának nevezi magát, nem több jogon, mint ahogyan az inkvizíció hóhérai keresztényeknek mondták magukat.” - „A magyar munkások és értelmiségiek, akik mellett annyi tehetetlen bánattal állunk ma, tudják mindezt, s ők azok, akik mindennek mélyebb értelmét velünk megértették. Ezért, ha szerencsétlenségükben osztoztunk, -- miénk a reményük is. Nyomorúságuk, láncaik és száműzöttségük ellenére, királyi örökséget hagytak ránk, melyet ki kell érdemelnünk: a szabadságot, amelyet ők nem nyertek el, de egyetlen nap alatt visszaadtak nekünk!”³⁶ Camus a bebörtönzött magyar írók kiszabadításáért és a kivégzések ellen is küzdött. Méltán megérdemelt szobra Rákospalotán, a Palotai 1956-os Nemzetközi Szoborparkban látható.³⁷

Az emigráció historikusainak köszönhetően korán elkezdődött a veszteségek összegzése. Nagy ára volt a 12 napnyi szabadságnak: több mint 2500 halott az utcákon, közöttük a Kossuth téren géppuskatűzzel legyilkolt, név szerint ismert 71, és a ki tudja mennyi ismeretlen áldozat. Húszezer sebesült és sok ezer koncepciós per, több, mint kétszáz végrehajtott halálos ítélet, ezer Szovjetunióba elhurcolt magyar ember és tizenháromezer internált belföldön.³⁸ Ungváron, a helyi börtön falán még áll az emléktábla, ahol az elmúlt pénteken koszorúzással emlékeztek meg 1956-ról és a fegyintézetben egykor fogva tartott mintegy 800 magyar forradalmárról. A menekülésre kényszerültek fájdalmas demográfiai veszteségnek számító kétszázézer lélekszámát már jeleztük. Vae Victis! Gloria Victis!

VI.

Végül a forradalom erdélyi hatásáról is szólnunk kell. 56 emlékeinek még a tallózása is megillető, számos szereplőjét ismertük, olyasféle érzéseket hoz felszínre, mint egy temetői látogatás. 56 úgy pecsételte el a sorsunkat, mint jégverés a mezőt, mint ólmos eső a küszöböt. Bibliai képpel élve, 1956-ban megint megverték a pásztorokat, hogy szóródjon szét a nyáj. 56 témája nemcsak a forradalommal szimpatizálók számára volt veszélyes. Tapasztalatom szerint Romániában még ellenforradalomként sem volt szabad emlegetni 1956

33 <https://haga.mfa.gov.hu/news/a-hollandiai-56-os-emlekevadrol-keszult-dokumentumfilm-bemutatoja-a-hagai-magyar-nagykoevetsegen>

34 Forrás: Gloria Victis. Az 1956-os magyar szabadságharc költői visszhangja a nagyvilágban.

München, 1986. A Nemzetőr kiadása. 7-8.

35 Semjén Zsolt beszéde 2012 okt. 20-án Sepsiszentgyörgyön és <https://historiek.net/stalinlaan-wordt-vrijheidslaan/605/>

36 https://mandiner.hu/cikk/20131107_albert_camus_a_magyarok_vere

37 <https://www.kello.hu/magazine/konyvkuultura/2018/10/magyarok-vere>

38 Kövér László beszéde 2016 okt.23. beszéde, hirado.hu)

eseményeit a sajtóban. Egy idő után a felkeléseket szigorúan elhallgatták, még az 1907-es parasztfelkelés is tabu lett, az iskolai tankönyvekben sem szerepelt, mert képtelenek voltak magyarázatot ötleni a keletnémet, a lengyel és az 1956-os antikommunista felkelésekre.

Az erdélyi 1956 történetének jeles kutatói közül elsőként a Stefano Bottoni, a Dávid Gyula és a Tófalvi Zoltán nevét említjük. Úgy véljük, hogy bevezetőként hasznos lehet az akkori romániai helyzet lexikális adatokkal való érzékeltetése. Az ország lakossága 1956-ban 17 és fél millió, ebből két és fél millió magyar nemzetiségű, Erdély területén akkor 6,7 millió ember élt. A fogvatartottak száma 1950 és 1955 között 22.000, a Securitate állománya 25 és fél ezer. Betiltják a másfél milliós görögkatolikus egyházat, püspökeiket tömlöcbe zárják, megölik. Duna-Fekete tenger csatorna torzót építenek 1949 és 1953 között, ezrével halnak meg a foglyok. (Hruscsov leállíttatja, Csauzeszku 1973-ban újraindítja a munkálatokat.) ---- A politikai foglyok száma 1948 és 1964 között 600.000, Románia értelmiségének jelentős része akkor börtönben ült. A történészek szerint 1945 és 1965 között kétfélmillió ember fordult meg a romániai börtönökben. A politikai foglyok zöme 1964-ben került szabadlábra, egyszerre mintegy 10.000 fő, hogy cserében Románia elnyerje az Egyesült Államoktól a gazdasági kedvezményt.

VII.

Úgy tűnik, hogy a magyarországi pártapparátus 1956-os összeomlása váratlanul érte a román vezetést. Kapkodva, de hamar intézkedtek, a biztonsági erők lefedték a magyar és a szász lakosságú tartományokat. Az RMP főtitkára Gheorghe Gheorghiu Dej például Fazekas János központi bizottsági tagot küldte a Székelyföldre, hogy csillapítsa a kedélyeket.

Kolozsváron okt. 24-25 napjain voltak diákgyűlések, a Képzőművészeti Főiskoláról elhurcolták Balázs Imre és Tirnován Vid hallgatókat, gyorsított eljárással hoztak ítéletet. A Securitate a bevált recepttel azonnal román-magyar ellentétet szított. Hirtelen elterjesztették, hogy a budapesti diákkövetelések 16 pontja között szerepel az unió Erdéllyel. A román lakosság körében sikeresnek bizonyult az etnikai feszültség gerjesztése, de a magyarul tudó románok inkább a Kossuth Rádióknak hittek, mert azt hallgatták. November elsején a magyar forradalom halottjainak az emlékére a kolozsvári Bolyai Egyetem és a Protestáns Teológia diákjai fekete gyászszalaggal vonultak a Házsongárdi temetőbe. A marosvásárhelyi orvosi egyetem diákjai is

kitűzték a fekete szalagot. A szekusok persze mindenkit lefényképeztek, azonosítottak, letartóztattak.

Stefan Bottoni szerint csak Temesváron volt lehetőség egy erőteljes megmozdulásra október 30 és 31 napjain³⁹. A különböző nemzetiségek feszültségmentes együttélése Kolozsvártól eltérően kooperációs felületet teremtett a román, magyar, sváb vagy szerb diákok között, és ez nem korlátozódott csupán a diáktársadalom kérdéseire (kollégiumok építése, ösztöndíjak emelése, orosz nyelvtanítás megszüntetése), hanem politikai követeléseikre is kihatott: a Temesváron közzétett „pontok” szinte megegyeznek a szegedi, majd a budapesti diákok eredeti követeléseivel.

Október 30-án a temesvári megmozdulás akár forradalommá is válhatott volna, de ezt megakadályozta az állambiztonság rajtaütésszerű intézkedése, és a kétezer résztvevő diák ideiglenes internálása egy üresen lévő szovjet laktanyába. A temesvári diákok közül 31-et ítéltek börtönbüntetésre, sokakat pedig kicsaptak az egyetemről. Ezzel már el is kezdték a magyar Bolyai Tudományegyetem 1959-es felszámolását, egyesítését a román Victor Babessel, stb.

Bukarestben november 5-én tüntettek a román diákok, szolidaritást vállaltak a magyar forradalommal, mondanunk sem kell, hogy ezt is letörték.⁴⁰

Nagyszebenben a német Evangélikus Teológia hallgatóit tizedelték meg és a gyulafehérvári katolikus teológiát sem kímélték. Márton Áron püspököt háziőrizetben tartották.

Megemlítjük, hogy a magyar események hatására Erdélyben több ezer ellenzéki jellegű, antikommunista szervezkedésre és cselekményre került sor. Ezek között megtalálható egy katolikus papnak, az aradi Szoboszlai Aladárnak a nagyszabású összeesküvési kísérlete.⁴¹ Leccaptak az érmihályfalvi Sass Kálmán református lelkészre és széles baráti körére, felgöngyölítették a nagyváradi Szabadságra Vágyó Ifjak Szövetségét, a szervezet 504 tagjából 260 fiatal

39 Bottoni Stefano: 1956 és következményei Romániában. In: Transindex, 2018 okt 23

40 Rainer, M. János; Somlai, Katalin (2007). The 1956 Hungarian Revolution and the Soviet Bloc Countries: Reactions and Repercussions. Budapest: The Institute for the History of the 1956 Hungarian Revolution. p. 10

41 Szoboszlai Aladár *Áldozatok és áldozottak*, közzéteszi Vekov Károly, Magyar PEN Club, Budapest, 2018

letartóztattak, de csupán 58-at ítéltek el, általában 5–18 év közötti kényszermunkára. Az Erdélyi Magyar Ifjak Szövetségét is kifürkészték, akárcsak a felsőmarosvölgyi Fekete Kéz csoportosulást, a Székely Ifjak Társaságát, és még oldalakon keresztül lehetne sorolni a koncepciók szerinti csoportosításokat.

Számos jele van a román és a magyar titkosszolgálatok közreműködésének, ennek a szégyenteljes „eredményeiről” is hosszasan lehetne beszélni.

Szovjet koordinálással, miután Nagy Imrét nov. 22-én Snagovba szállították, közösen időzítették és készítették el a megtorlás forgatókönyvét. Fontos tudni, hogy egy román hadosztályt is bevetettek a magyar forradalmárok ellen.⁴² Mindkét országban az 1957. január 1-4. között Budapesten megtartott tanácskozás jelentette a fordulópontot. 1957. január 17-én a román Belügyminisztérium operatív parancsot adott ki a volt politikai pártok és a két világháború közötti társadalmi szervezetek tagjainak azonosítására és vezetőinek az elhurcolására. Tüzetesen vizsgálták a közintézmények dolgozóinak a politikai magatartását, egy vicc is elég volt a letartóztatásra. Az általunk szervezett 2006-os kiállítás alkalmával egykori nagyváradai diákok elmondták, hogy nevetségessé vált a pertartásuk folyamata, hiszen nem azért a semmiségeket érő vádpontok alapján ítéltek el őket, amit cselekedtek, hanem azért, amit gondoltak...

A megtorlás intenzitása 1958-ban és 1959 első felében tetőzött: egy 1967-es összegző jelentése szerint 1958-ban és 1959-ben az állambiztonság összesen 15.272 személyt tartóztatott le. Egy 1968-as kimutatás szerint 1956 októbere és 1963 decembere között összesen 24.472 személyt tartóztattak le politikainak minősített kihágás címén. Kihágás volt például a tiltott határátlépés vagy a nemzetgazdaság mondvacsinált megkárosítása. Pontosan 3.663 személyt sújtottak az 1950-ben bevezetett „adminisztratív büntetéssel”, egy részüket kényszerlakhelyre, más részüket kötelező munkára irányították. A kutatók megszámozták, hogy közel 30.000 embert tartóztattak le és helyeztek vizsgálat alá. A kihallgatottak barátainak és meghurcolt ismerőseinek a száma ennek a többszöröse lehetett. Az ítéletek száma 1957. január 1. és 1959. július 31. közötti időszakban megközelítette a tízezret.

A teljesen politikamentes köröket sem kímélték, példa erre a református egyház kebelében gyökerező Bethánia-mozgalom, amely a hitélet megújítását szorgalmazta. Visky Ferenc magyarkecei lelkész egy nagycsoporttal állították bíróság elé Nagyváradon 1958

42 Szilágyi Zoltán: Besztercevidék a népek és a hegyek szorításában. Beszterce, 2006, p 299.

szept. 6-án.⁴³ Huszonkét év börtönbüntetésre ítélték, 1964 augusztusában szabadult, családja száműzetését 1963 nyarán oldották fel. addig egy Constanta megyei kényszerlakhelyen éltek 1959 nyarától. A bilincseket és börtönt is viselő református lelkészek névsorán kívül számunkra a többi egyházakhoz tartozóak névsorát is feljegyezték a bizonyoságtevők.⁴⁴

Terjedelme miatt e helyen meg sem kísérelhetjük 1956 egyházi következményeinek a felvázolását, az érdeklődőknek azonban figyelmébe ajánljuk az Erdélyi Református Egyházkerület kiadásában megjelent két kötetes művet: Akik imádkoztak üldözöikért.⁴⁵ Továbbá azokat a dokumentumokat és tanulmányokat is ajánljuk, amelyek a romániai kommunista rendszer első felének a szenvedéseiről szólnak.⁴⁶ Jelenleg nem áll rendelkezésünkre a görög katolikusok, a római katolikusok és a román orthodox egyház hitvallóinak a szenvedéstörténete, a börtöniradalom viszont az ő neveiket is rögzítette. Viszont az 1956-os romániai köztudatba a makacs elhallgatás miatt még nem került be a burgóprundi román kaszárnya felkelése, ahol árulás miatt éjjel rajtaütöttek Teodor Margineanu tüzértiszt katonáin. Közülük 13 elfogottat Szamosújváron végeztek ki, a harcokban elesettek valódi számát ma sem ismerjük. Jellemző, hogy az ortodox egyház ott még egy kereszt felállítását sem engedélyezi.⁴⁷

Az 1956 utáni években a katonai törvényszékek több tucat halálos ítéletet is hirdettek: 1957-1958 között 45 végrehajtott ítéletről van tudomásunk, de valódi számuk ennél lényegesen magasabb lehet. A börtönben, munkatáborokban vagy a kihallgatások során több százan vesztették életüket. Ehhez az adathoz hozzá kell adni a szamosújvári börtönben 1958. július 14-én kitört lázadás több tucat halálos áldozatát. --- A legsúlyosabb ítéleteket is az 1958-1959-ben megtartott „magyar” perek során hozták meg (Szoboszlai-per, 10 halálos ítélet, Sass Kálmán-per, 2 halálos ítélet,⁴⁸ EMISZ-per, 77 súlyos ítélet)

43 Dávid Gyula: 1956 Erdélyben... Polis, 2006, p.29

44 Bilincseket és börtönt is... Koinonia, 1996

45 Kolozsvár, 1996

46 Buzogány Dezső és János Csongor: A református egyház Romániában a kommunista rendszer első felében. Budapest, 2011.

47 Szilágyi Zoltán: Besztercevidék a népek és a hegyek szorításában. Beszterce, 2006, p.297-299

48 Balaskó Vilmos: Élet a föld alatt, Nagyvárad, 2001

A bírósági megtorlásnak a bukaresti ideológusok kétszeres funkciót tulajdonítottak: az egyéni felelősségre vonás mellett a nemzeti, vallási, vagy falusi közösségek törvényesnek álcázott elrettentését. Az ötvenhatos bosszúhadjárat vérrel olajozta meg az ország kollektivizálásának és elrománosításának a folyamatát. Időközben Románia jutalmazására sem kellett sokáig várni: 1958 nyarán a 35 ezres létszámú szovjet hadsereg elhagyta az országot. Dávid Gyula értékelése szerint az erdélyi 56 börtöntörténete 1965-ig hosszabodik.⁴⁹

Az 1956 utáni romániai megtorlás más adagolású és az indulat is más összetételű, de valójában a magyarországihoz volt hasonló. A beidegződött félelmek és a szomorúság mérhetetlensége sok területen mutatkozik. Erdélyben 2000 előtt a 45 megkérdezett áldozat közül csak hárman vállalták a szereplést Szakács Sára dokumentumfilmjeiben: Csiha Kálmán ref. püspök, Mózes Árpád luth. püspök és András Ágoston nagyváradai magyar-francia szakos tanár. (Fény a rácsokon.)

Az állampolgárok életébe való durva beavatkozások, az 1956 utáni perek és az elítéltek családjai ellen meghozott intézkedések csak a fájdalom-jéghegy csúcsát képezték. Egy példa: Sepsiszentgyörgy 23 polgárát összesen 265 év börtönbüntetésre ítélték. Végül csak azt, hogy 1956-tól ugrásszerűen megnőtt a Securitate által többnyire zsarolással szervezett, majd vele akár évtizedekig együttműködő személyek száma. Így vált Románia szabadtéri börtönné, amelynek falait a beépített besúgók titkosított tégláiból húzták föl a csauseszékánus fényévek árnyékában.

Ötvenhatos emléktáromból már említettem egy üres vizesvödröt, most egy szakajtányi tapaszték veszek elő. Cikket írtam az agyonvert hegyközkovácsi lelkipásztorról,⁵⁰ akinek a temetésekor az állami kegyekre áhítozó egyházkerületi hivatalnok még azt is megtiltotta, hogy a templom mellé temessék. Büte János a megérzett vég előtt az egyházközségi levéltár dokumentumait és a régi pecsétet felmenekítette a padlásra, levelet írt, és mindet egy elhasznált palástba burkolta; arra rátette a népköztársaság kinyitott alkotmányát, leöntötte homokkal és az egészet letapasztotta. Halála előtt így szimbolikusan is üzent a fölöttébb gonosz rendszernek. Talán elégtételnek mondható, hogy az agyag alatt átmentette az egyházi értékeket....

49 50 év 1956-2006. Szerk. Balla Bálint és Szöllősy Pál. E.P.M.Sz. Basel-Budapest, 2006, p.136.

50 Hermán M. János: Hitvallók és mártírok. Száműzöttek, menekültek, befogadók, maradók... Nagyvárad, 2018, p. 107-108

Zárszóként erősítsen mindenkit annak a tudata, hogy a Szentlélek munkája politikailag még Romániában is megfoghatatlan; bátorítson mindenkit az a tapasztalat, hogy nincs vesztes forradalom. Veszélyhelyzetben pedig szálljunk magunkba és nézzünk fel a hírheft szamosújvári börtön kapujának a feliratára, ami nem más, mint a 27 zsoltár szavaiból válogatott fohászkodás: „Isten az én segítségem és védelmezőm, kitől féljek?” Különben érthetetlen volna, hogy Dávid miként győzhette le Goliátot...

Írta Hermán M. János, Zwolle, 2022 okt. 22

Foto: Wim Kersbergen

A Műszaki Egyetem diákjainak eszmei és gazdasági követelései október 24-én:

1. Vonják ki a szovjet csapatokat ! (Ezt kiáltozták hozzá: „Ruszkik haza!”)
2. Új, alulról kiinduló választások legyenek az MDP-ben! Válasszanak új KV-t (Központi Vezetőséget), hívják össze a pártkongresszust!
3. Nagy Imre alakítson kormányt, a sztálinista-rákosisista bűnösöket váltsák le!
4. Nyilvános tárgyalást Farkas Mihály és társai ügyében! Vonják felelősségre Rákosit!
5. Általános, egyenlő, titkos választásokat, több pártot, új nemzetgyűlést, sztrájkjogot!
6. Vizsgálják fölül a magyar-szovjet, illetve a magyar-jugoszláv kapcsolatokat a kölcsönös be nem avatkozás jegyében!
7. Szakemberek bevonásával szervezzék át a gazdasági életet, a hazai adottságok és a nép létérdekei alapján!
8. Hozzák nyilvánosságra a külkereskedelmi szerződéseket (a magyar közvélemény nem tud semmiről), a jóvátétel tényleges adatait, adjanak

tájékoztatót a magyar uránról! (az 1947. április 10-ei párizsi békében foglalt jóvátétel tízszeresét rabolták el!)

9. Vegyék teljes revízió alá az ipari normákat, vizsgálják ki a bérköveteléseket, állapítsák meg a munkás létminimumot!

10. Fektessék új alapokra a beszolgáltatás rendszerét, az egyénileg vállalkozók kapjanak a TSZCS-kkel egyenrangú támogatást!

11. Független bíróság vizsgálja felül az összes politikai gazdasági pert, bocsássák szabadon az ártatlanul elítélteket, szállítsák haza a SZU-ba (Szovjetunió) hurcolt foglyokat!

12. Teljes vélemény- és szólásszabadságot, szabad rádiót, MEFESZ újságot! Ismerhesse meg mindenki saját káderadatát!

13. Távolítsák el a Sztálin-szobrot! Helyére 1848–49-es emlékmű kerüljön!

14. Új, nemzeti jellegű címert! A katonáknak új, a magyar hagyományoknak megfelelő egyenruhát! Március 15. legyen nemzeti ünnep, október 6. nemzeti gyászünnep és tanítási szünet!

15. Szolidaritást a lengyel néppel!

16. Október 27-én üljön össze egy országos diákkonferencia, ahol megvitatják a követeléseket!

Hetven éves a MIKES --- Hollandiai Mikes Kelemen Kör

Tegnap az alábbi beszéddel köszöntöttem a hetvenéves Mikes Kelemen Kört. Még sok-sok gazdag évet! És ezt csak veletek együtt lehet, ezért várunk, Gyertek körünkbe.

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Kedves Barátaim!

Ebben az évben lesz hetven éve annak, hogy fiatal magyar egyetemisták megállapították a Hollandiai Mikes Kelemen Kört Utrechtben. Egy kis lelkes

baráti kör, Tóth Miklós, Tüski István, Kerekes János, Sebestyén Ádám, Szekeres Attila, Varga Sándor, Bóné Gyula, Bánréti Fuchs Károly, Kibédi Varga Áron, Németh Sándor, Polgár Kornél, Zádor Alajos, hogy egy pár nevet említsek, - Kibédi Varga Áron szavaival élve -: egy utrechti menzán összegyűltek, együtt megebédeltek, aztán az emeleti teremben egyikük megtartotta az előadását, elbeszélgettek, általában aktuális magyar vonatkozású témákról, amelyek foglalkoztatták őket. Olyanokról is, hogy mi lesz akkor, ha ide is elér a kommunizmus. Lehet-e még tovább menekülni?

Innen indult a Mikes, ebből a kis, de erős csirából nőtte ki magát a nyugat-európai diaszpóra szellemi központjává. A Hollandiai Mikes Kelemen Kör az alábbi irányelvek mentén dolgozott és dolgozik ma is:

- Politikamentesség és vallásos jelleg

- Nemzeti, keresztény értékrend

- Véleményszabadság és kulturált vita

- Felkészülés a hazatérésre: Ezt így fogalmazták meg: A Mikes Kelemen Kör tagjai felelősnek érzik magukat emigrációban eltöltött idejükért. Ezt az időt önképzésre és tapasztalatok gyűjtésére használják fel, hogy majd hazatérve az itt tanultakat nemzetük javára hasznosíthassák.

- Szociális jelleg, amely az 56-os menekültek fogadásának, integrálásának munkájában nyilvánult meg legerőteljesebben.

A Mikes örökségnek nemcsak emlékét vagyunk hivatottak megőrizni, hanem kötelességünk szellemiségét, célkitűzéseit tovább vinni, átörökíteni. A Mikesben az a csodálatos, hogy képes volt az emigráció alakulása folytán újra és újra kitalálnia önmagát.

A HMKK független szellemi fórum. Nem kötelezzük el magunkat egy világnézet, társadalmi csoport vagy politikai párt mellett sem. Kizárja ezt mind az elfogulatlan szellemi tájékozódás igénye, mind pedig a Mikes tagságának összetétele.

70 év Mikes. Fiatal, lelkes, idealista magyar egyetemisták alapították 1951ben hat évvel a háború után, olyan fiatal értelmiségiek, akik az emigrációt választották, hogy szabadok lehessenek, de hazájukat, nemzetüket, nyelvüket, kultúrájukat nem adták fel, nem tagadták meg, hanem a Kör megalapításával ország világ előtt kinyilvánították, hogy számukra létszükséglet a magyarságuk ápolása, megőrzése. Figyelték az otthoni szeleket, de közben integrálódtak a holland társadalomba, eredményes, értékes tagjai lettek befogadó országuknak is, így a magyarság jó hírnevét öregbitvén. Amire akkor nagy szükség volt. Ne felejtjük, hogy Magyarország Hollandia számára

a második világháború után fasiszta országnak számított. Ez a szemléletük 56-tal változott meg gyökeresen. Kb. 3000 magyar menekült, főleg fiatal férfiak érkeztek akkor Hollandiába, amelyik akkor kezdett kilábalni a háború okozta nyomorból, lakhatási hiány volt akkor is. Fenntartásokkal fogadták a magyarokat, de büntudattal is. Bár aránylag keveset fogadtak be a 150ezerből, de azokat viszont bőkezűen, nagy szeretettel és széleskörű programokkal segítették minél hamarabb megtalálni helyüket új hazájukban. A Mikes Kelemen Kör is nagy részt vállalt fel ebből a munkából. És emellett a rendszeres előadásaikkal, baráti körökkel biztos, családi bázist biztosítottak a hazájukat elvesztettek számára. És ekkor kezdődött a Mikes aranykora. A forradalmi lelkület, hogy nemcsak belülről, de kívülről is lehet falat döngetni, az egész nyugat-európai diaszpórát megmozgató tanulmányi napokban, konferenciákban, könyvkiadásokban, publikációkban, tiltott költők, írók meghívásában és vagy promoválásban nyilvánult meg.

A mai nap feladatunknak tartjuk a Mikes szellemiségének felélesztését, a tagságunk

megfiatalítását, a hollandiai magyar értelmiség megszólítását. A Mikes múltja ihletként szolgál és kötelez. Mi is meg akarjuk élni a tanulmányi napok szellemi műhelyeinek forró pillanatait, az építő, kulturált vitákat.

Köszönjük az elmúlt 70 év Mikes Kelemen Kör vezetőinek, lelkes tagjainak ezt a csodás hagyatékot, értéket, és kérjük, hogy amennyiben még van erejük, támogassanak minket abban, hogy ezt a munkát tovább vigyük. Terveink, céljaink immár kétrétűek: megőrizni ezt a hagyatékot. Ezért kérünk itt is minden Mikes tagot, hogy osszák meg velünk a körrel kapcsolatos emlékeiket, fényképeiket, levelezéseiket, irataikat. Másrészt előre tekintünk. Várunk minden érdeklődőt, egyetemistát, legyen lelkes építő tagja a Mikes közösségnek. Találjuk ki újra önmagunkat, hogy még legalább hetven évig lehessünk!

Isten éltesse a Hollandiai Mikes Kelemen Kört és áldja meg minden tagja életét!

Makkai Réka, 2021 okt.23

Forrás: [facebook.com](https://www.facebook.com)

Foto: Wim Kersbergen

2022. október 23-án, 66 évvel a kommunista diktatúra és a szovjet megszállás elleni magyar forradalom és szabadságharc kitörését követően közös emlékünepségre került sor a hágai Elisabeth Vreede-huis koncerttermében. Az eseményt Urbán Ákos, a Hollandiai Magyar Szövetség elnöke nyitotta meg, majd Kocsis András Magyarország hágai nagykövete emlékezett meg beszédében a szabadságharc vívmányairól. A forradalmi események leiratáról Hermán M. János lelki-

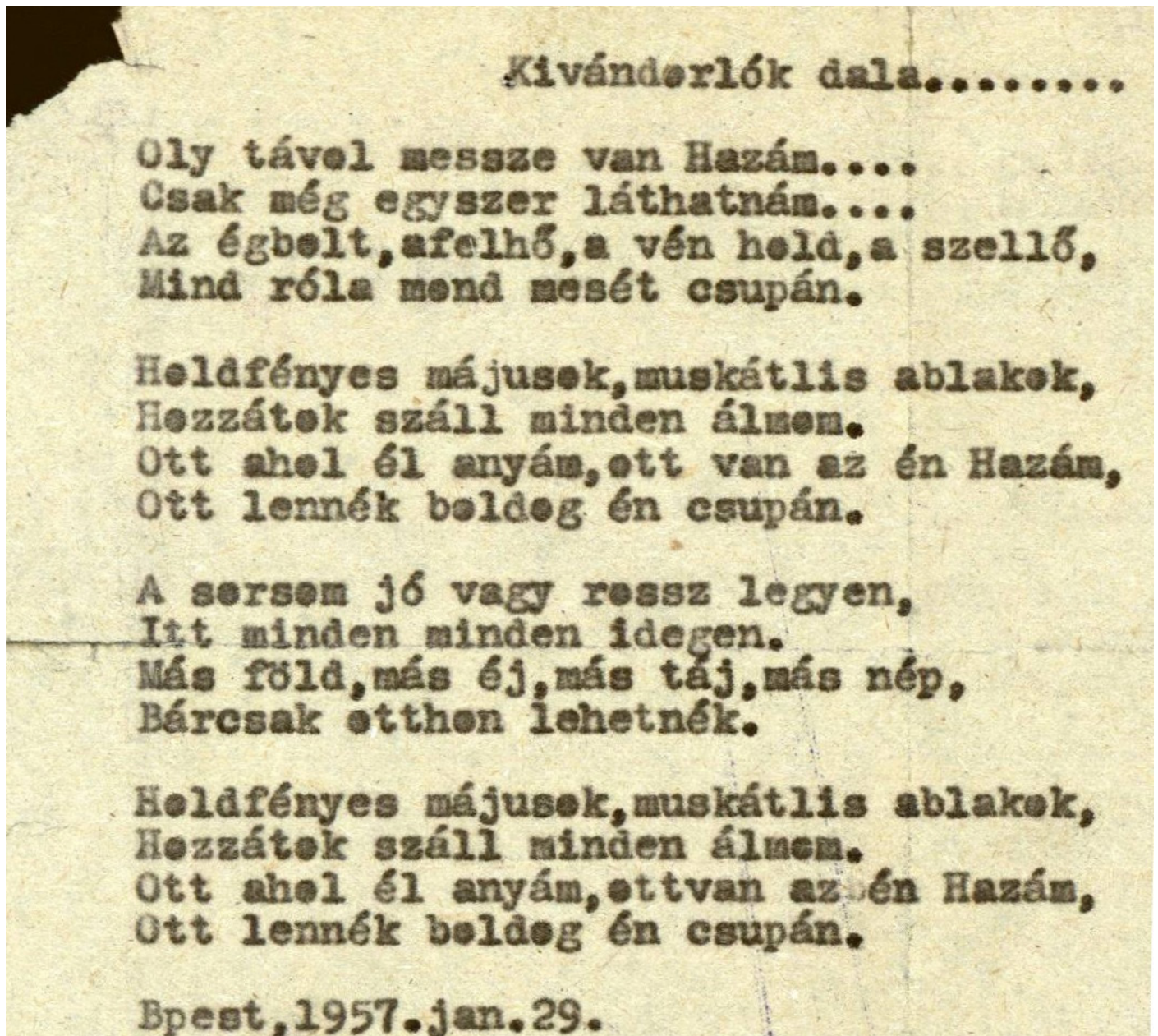
pásztor nyújtott áttekintést.

Az esemény margóján a Hollandiai Mikes Kelemen Kör szervezésében Visky András író, egyetemi tanár mutatta be "Kitelepítés" című könyvét, amely a forradalomhoz fűződő személyes élményeit dolgozza fel. A rendezvényt magyar zenei előadás és a Himnusz közös eléneklése tették teljessé.

Forrás: Magyar Nemzeti Levéltár

.....ezerkilencszázötvenhat, te csillag,
 oly könnyű volt a nehéz út veled!
 Nagyon soká süöttél ősz hajamra,
 ragyogj, ragyogj, ragyogj sírom felett.

Faludy György

Következő zwollei istentisztelet: 2022. október 30.

Hermán M. János és Kelemen A. Csongor - Reformáció ünnepe

Mindenkit szeretettel várunk